

HALLINTOVALIOKUNNAN LAUSUNTO 11/2012 vp

Valtioneuvoston kirjelmä ehdotuksesta asetukseksi yksilöiden suojelusta henkilötietojen käsittelyssä sekä näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta (Yleinen tietosuoja-asetus) sekä direktiiviksi yksilöiden suojelusta toimivaltaisten viranomaisten henkilötietojen käsittelyssä rikosten torjumiseksi, tutkimiseksi, selvittämiseksi tai niistä syyttämiseksi tai rikosoikeudellisten seuraamusten täytäntöönpanemiseksi ja näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta (Tietosuojadirektiivi)

Suurelle valiokunnalle

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunnan puhemies on 16 päivänä huhtikuuta 2012 lähettänyt valtioneuvoston kirjelmän ehdotuksesta asetukseksi yksilöiden suojelusta henkilötietojen käsittelyssä sekä näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta (Yleinen tietosuoja-asetus) sekä direktiiviksi yksilöiden suojelusta toimivaltaisten viranomaisten henkilötietojen käsittelyssä rikosten torjumiseksi, tutkimiseksi, selvittämiseksi tai niistä syyttämiseksi tai rikosoikeudellisten seuraamusten täytäntöönpanemiseksi ja näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta (Tietosuojadirektiivi) (U 21/2012 vp) käsiteltäväksi suureen valiokuntaan ja samalla määrännyt, että hallintovaliokunnan on annettava asiasta lausuntonsa suurelle valiokunnalle.

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- ylitarkastaja Virpi Koivu, sisäasiainministeriö, poliisiosasto

- ylitarkastaja Anne Ihanus, sisäasiainministeriö, rajavartio-osasto
- neuvotteleva virkamies Leena Rantalankila ja erityisasiantuntija Leena Vettenranta, oikeusministeriö
- ylitarkastaja Jere Lumme, valtiovarainministeriö
- tietosuojavaltuutettu Reijo Aarnio
- asiantuntija Niina Harjunheimo, Elinkeinoelämän keskusliitto EK ry
- lakimies Eeva Jokineva, Finanssialan Keskusliitto FK ry
- toimitusjohtaja Jari Perko, Suomen Asiakkuusmarkkinointiliitto ASML ry.

Lisäksi kirjallisen lausunnon ovat antaneet

- maa- ja metsätalousministeriö
- liikenne- ja viestintäministeriö
- työ- ja elinkeinoministeriö
- Valtakunnansyyttäjänvirasto
- Tullihallitus
- Ahvenanmaan maakunnan hallitus
- FiCom ry.

VALTIONEUVOSTON KIRJELMÄ

Ehdotus

Euroopan komissio antoi 25 päivänä tammikuuta 2012 ehdotuksen henkilötietojen suojaa koskevaksi uudeksi EU:n lainsäädäntökehikseksi. Lainsäädäntökehys sisältää ehdotuksen Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi yksilöiden suojelusta henkilötietojen käsittelyssä sekä näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta (yleinen tietosuojasetus) sekä ehdotuksen Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviksi yksilöiden suojelusta toimivaltaisten viranomaisten henkilötietojen käsittelyssä rikosten torjumiseksi, tutkimiseksi, selvittämiseksi tai niistä syyttämiseksi tai rikosoikeudellisten seuraamusten täytäntöönpanemiseksi ja näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta (tietosuojadirektiivi).

Tietosuojasetuksella kumotaan EY:n henkilötietodirektiivi ja tietosuojadirektiivillä neuvoston puitepäättös rikosasioissa tehtävässä poliisi- ja oikeudellisessa yhteistyössä käsiteltävien henkilötietojen suojaamisesta.

Valtioneuvoston kanta

Yleistä

Valtioneuvosto pitää tervetulleena komission ehdotusta EU:n tietosuojalainsäädännön oikeudellisen kehikon uudistamiseksi. On tärkeää, että EU:n osittain hajanaista ja monimutkaista tietosuojalainsäädäntöä yksinkertaistetaan ja yhdenmukaistetaan siten, että samalla säilytetään tietosuojan korkea taso. Lisäksi on tärkeää, että oikeudellinen kehikko on ymmärrettävä ja että säännöksiä on helppo soveltaa.

Valtioneuvosto pitää tärkeänä ehdotuksen tavoitetta parantaa luottamusta sähköisiin palveluihin, mahdollistaa uusien palveluiden kehittäminen ja näin hyödyntää digitaalitalouden kaikki mahdollisuudet digitaalisten sisämarkkinoiden toteuttamiseksi. Digitaalisilla palveluilla on suuri merkitys EU-alueen taloudelliselle kehitykselle ja kasvulle. Asetusehdotus sisältää tämän kaltaista ajattelua, mutta myös säännöksiä,

jotka saattavat olla henkilötietojen suojasta saatavan hyödyn ja toisaalta palvelujen syntymisen kannalta epätasapainossa.

Valtioneuvosto pitää myös tärkeänä tavoitteen parantaa useampaan jäsenvaltioon sijoittautuneiden yritysten ja rajat ylittävää toimintaa harjoittavien yritysten toimintaympäristöä.

Uudistuksen ulkopuolelle jää useita EU:n säädöksiä, kuten EU:n toimielinten ja elinten suorittamaa henkilötietojen käsittelyä koskeva asetukset. Lisäksi voimaan jäisi useita sektorikohtaisia erityissäädöksiä, kuten tietoyhteiskunnan palveluja, erityisesti sähköistä kaupankäyntiä, sisämarkkinoilla koskevista tietyistä oikeudellisista näkökohdista annettu direktiivi (direktiivi sähköisestä kaupankäynnistä) sekä kaikki rikosasioissa suoritettavan poliisi- ja oikeudellisen yhteistyön alalla annetut säädökset. Voimaan jäisi myös henkilötietojen käsittelystä ja yksityisyyden suojasta sähköisen viestinnän alalla annettu direktiivi. Asetusehdotuksen soveltamisalassa on vielä epäselvyyksiä. Komission ehdotukset jättävät myös runsaasti asioita kansallisesti säänneltäväksi.

Asetusehdotus

Lainsäädännön yhdenmukaistaminen ja yksinkertaistaminen

EU:n tietosuojalainsäädäntöä tulee valtioneuvoston mielestä uudistaa jäsenmaissa sovellettavan lainsäädännön yhdenmukaistamiseksi ja yksinkertaistaa paremman sääntelyn periaatteiden mukaisesti. Komission asetusehdotus ei välttämättä vähennä lainsäädännön määrää. Ehdotus sisältää myös erittäin yksityiskohtaista sääntelyä ja asettaa rekisterinpitäjille uusia velvoitteita. Lisäksi asetusehdotus näyttäisi edellyttävän paljon erityislainsäädäntöä kansallisella tasolla. Jatkovalmistelussa on arvioitava, kuinka yksityiskohtaista sääntelyä lainsäädännön yhdenmukaistamistavoitteen saavuttamiseksi tarvitaan. Tavoitteena tulisi olla kattavat ja helposti sovellettavat yleissäännökset.

Suhde asiakirjojen julkisuuteen

Suomen kannalta erityisen tärkeää on, että EU:n tietosuojalainsäädäntö sovitetaan yhteen viranomaisten asiakirjojen julkisuusperiaatteen kanssa. Tietosuoja-asetuksen suhde asiakirjojen julkisuuteen jää ehdotetussa sääntelyssä ratkaisematta. Asetusehdotuksen johdanto-osassa todetaan, että virallisten asiakirjojen julkisuusperiaate voidaan ottaa huomioon ehdotettuja säännöksiä sovellettaessa. Koska asetus on suoraan sovellettavaa oikeutta jäsenvaltioissa, valtioneuvosto katsoo, että asiakirjajulkisuuden turvaamisen vuoksi itse asetukseen tulisi ottaa säännös, joka oikeuttaa huomioimaan asiakirjajulkisuuden tietosuoja-asetusta sovellettaessa.

Hallinnollinen taakka

Ehdotuksen yhtenä tavoitteena on vähentää hallinnollista taakkaa. Tavoite ei vaikuttaisi toteutuvan, koska ehdotus sisältää useita uusia velvollisuuksia ja tehtäviä rekisterinpitäjille. Tällaisia ovat esimerkiksi velvollisuus nimittää tietosuojavastaava, ennakkohyväksyntää ja ennakkokokulemista koskeva sääntely sekä lukuisat viranomaisille tehtävät ilmoitukset. Jatkovalmistelussa on arvioitava, onko kaikki tämä sääntely henkilötietojen suojan toteuttamisen kannalta välttämätöntä.

Komission valta antaa delegoituja säädöksiä

Komissiolle ehdotetaan asetusehdotuksessa hyvin laajaa valtaa antaa delegoituja säädöksiä. Valtioneuvosto kannattaa delegoitujen säädösten käyttöä silloin, kun se on oikeutettua. Asetusehdotukseen sisältyvä delegointivalta näyttää kuitenkin laajalta ja yksityiskohtaiselta, kun otetaan huomioon, että tällaiset delegoinnit tulisi rajoittaa SEUT 290 artiklan mukaan yleisiin säädöksiin, joilla täydennetään tai muutetaan lainsäätämisyjärjestyksessä hyväksytyt säädöksen tiettyjä, muita kuin sen keskeisiä osia. Jatkovalmistelussa tulee artiklakohtaisesti arvioida, onko säädösvallan siirto oikeutettua tai ylipäänsä tarpeellista ja voidaanko tarvittaessa antaa tarkempaa sääntelyä jo itse asetuksessa. Esimerkiksi komissiolle ehdotettu valta antaa delegoituja säädöksiä hallinnollisina seuraamuksina

määrättävien sakkojen maksimimäärästä on kyseenalainen SEUT 290 artiklan kannalta, koska ehdotuksessa ollaan lähellä mainitun artiklan mukaista säädöksen keskeistä osaa, josta lainsäätäjän tulisi aina päättää itse.

Hallinnolliset sanktiot

Rangaistusseuraamukset ja hallinnolliset sanktiot näyttävät olevan joiltain osin päällekkäisiä, mikä on huolestuttavaa *ne bis in idem* -periaatteen näkökulmasta.

Jatkovalmistelussa tulee arvioida, ovatko kaikki sanktioitavaksi ajatellut teot ja laiminlyönnit niin vakavia, että niihin on perusteltua liittää hallinnollinen seuraamus ja ovatko ajatellut hallinnolliset sanktiot oikeassa suhteessa tekoihin nähden.

Direktiiviehdotus*Kansallinen soveltaminen*

Valtioneuvosto on tietosuojapuitepäätöksen käsittelyn yhteydessä kannattanut sääntelyn ulottamista koskemaan myös kansallista henkilötietojen käsittelyä. Direktiiviehdotus on kuitenkin huomattavasti yksityiskohtaisempi kuin puitepäätös ja sisältää uudenlaista sääntelyä. Sen vuoksi lopullisen kannan muodostaminen siitä, tulisiko direktiivin kattaa myös puhtaasti kansallinen henkilötietojen käsittely, edellyttää vielä ehdotettujen uusien säännösten tarkempaa arviointia.

Tietosuojan suhde tehokkaaseen poliisiyhteistyöhön

Direktiiviehdotuksen käsittelyssä tulee ottaa huomioon sekä tietosuojan riittävä taso että poliisi- ja rikosoikeudellisen yhteistyön erityistarpeet. Asetusehdotuksen ja direktiiviehdotuksen sääntelyn tulisi olla ehdotettua yhtenäisempää siltä osin kuin erot eivät ole perusteltuja. Direktiivin jatkokäsittelyssä tuleekin arvioida, poliisi- ja rikosoikeudellisen yhteistyön erityisluonteen edellyttämät poikkeukset huomioon ottaen, miltä osin direktiivissä on tarpeen poiketa yleisen tietosuoja-asetuksen sääntelystä.

Henkilötietojen siirto kolmansiin maihin

Direktiiviehdotuksen säännöksiä henkilötietojen siirrosta kolmansiin maihin tai kansainvälisille järjestöille tulee selvittää ehdotuksen jatkokäsittelyssä. Riittävä tietosuojan taso tulee varmistaa niin, että samalla otetaan huomioon tehokas yhteistyö kolmansien maiden ja kansainvälisten järjestöjen kanssa.

Lopuksi

Valtioneuvosto tulee asetusehdotuksen ja direktiiviehdotuksen jatkovalmistelussa ja komissiolta saatavien lisäselvitysten pohjalta tarkentamaan kantojaan ehdotusten yksityiskohtiin ja mm. komissiolle ehdotettuun säädösvallan siirtoon liittyvien kysymysten osalta sekä siitä, kuinka yksityiskohtaista sääntelyä EU:n tasolla on tarpeen antaa lainsäädännön yhdenmukaisuuden ja yksinkertaistamisen aikaansaamiseksi.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Perustelut

Yleistä

Komission ehdottama lainsäädäntöuudistus sisältää ehdotuksen Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi yksilöiden suojelusta henkilötietojen käsittelyssä sekä näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta (jäljempänä tietosuojasetus) sekä ehdotuksen Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviksi yksilöiden suojelusta toimivaltaisten viranomaisten henkilötietojen käsittelyssä rikosten torjumiseksi, tutkimiseksi, selvittämiseksi tai niistä syyttämiseksi tai rikosoikeudellisten seuraamusten täytäntöön panemiseksi ja näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta (jäljempänä tietosuojadirektiivi). Säädösehdotuksilla kumotaan EY:n henkilötiedodirektiivi 95/46/EY ja neuvoston puitepäätös 2008/977/YOS rikosasioissa tehtävässä poliisi- ja oikeudellisessa yhteistyössä käsiteltävien henkilötietojen suojaamisesta. Uudistuksen taustalla ovat erityisesti vuonna 2009 hyväksytyt Tukholman ohjelma sekä EU:n perusoikeuskirjan säännökset.

Teknologian nopea kehitys ja globalisaatio ovat tuoneet henkilötietojen käsittelyyn uusia haasteita. Henkilötietoja kerätään nykyisin huomattavasti enemmän ja erilaisin tekniikoin kuin unionin voimassa olevan tietosuojasääntelyn antamisen aikaan. Valiokunta kannattaa uudistuksen tavoitteita ajanmukaistaa ja yhdenmukaistaa EU:n osittain hajanaista ja monimutkaista tieto-

suoja-sääntelyä, parantaa digitaalisten sisämarkkinoiden toimintaedellytyksiä sekä vahvistaa EU:n kansalaisten luottamusta sähköisiin palveluihin ja viranomaisten toimintaan. Kaiken kaikkiaan säädösehdotuksissa on kysymys mittavasta lainsäädäntöuudistuksesta, joka on merkittävä niin henkilötietojen suojan kuin eri viranomaisten ja yksityisen sektorin toimintaedellytysten kannalta. Valiokunnan näkemyksen mukaan komission ehdotukset eivät kuitenkaan kaikilta osin tue uudistukselle asetettuja tavoitteita esimerkiksi lainsäädännön yksinkertaistamisesta, hallinnollisen taakan vähentämisestä tai digitaalitalouden mahdollisuuksien hyödyntämisestä.

Tässä yhteydessä valiokunta kiinnittää huomiota erityisesti seuraaviin näkökohtiin. Valiokunta varaa mahdollisuuden lausua komission säädösehdotuksista tarkemmin ja laajemmin asian jatkovalmistelun yhteydessä.

Tietosuojasääntelyn yhdenmukaistaminen ja yksinkertaistaminen

Valiokunta toteaa, että ehdotus tietosuojasetukseksi sisältää varsin yksityiskohtaista ja pitkälle menevää sääntelyä verrattuna voimassa olevaan tietosuojadirektiiviin. Myös sääntelyn määrän voidaan arvioida lisääntyvän. Lisäksi ehdotuksen mukaan komissiolla olisi laaja toimivalta antaa delegoituja säännöksiä. Käytännössä tietosuojasetuksen ohella sovellettaisiin myös kansallisia tietosuojaa koskevia säännök-

siä. Selvityksen mukaan tietosuoja-asetus ei välttämättä vähentäisi kansallisen erityislainsäädännön määrää, vaan päinvastoin se saattaa jopa lisätä sitä. Säännösten määrän kasvun lisäksi asetusehdotuksen vaikeaselkoisuutta lisäävät erilaiset ristiinviittaukset sekä viittaukset kansalliseen lainsäädäntöön.

Valiokunta korostaa paremman sääntelyn periaatteiden huomioon ottamista EU:n tietosuoja-lainsäädäntöä uudistettaessa. Asetusehdotuksen johdannossa mainitut pyrkimykset varmistaa yksilöiden yhdenmukainen ja korkeatasoinen suoja ja poistaa henkilötietojen liikkuvuuden esteet ovat sinänsä kannatettavia. Komission ehdottama sääntelykokonaisuus saattaa kuitenkin johtaa päinvastaiseen lopputulokseen. Valiokunnan käsityksen mukaan tietosuojan toteutuminen riippuu käytännössä pitkälti siitä, että rekisterinpitäjät ja henkilötietojen käsittelijät osaat soveltaa säännöksiä. Jatkovalmistelussa on syytä arvioida, kuinka yksityiskohtaista sääntelyä lainsäädännön yhdenmukaistamistavoitteen saavuttamiseksi tarvitaan. Kuten valtioneuvoston kannassa todetaan, tavoitteena tulisi olla kattavat ja helposti sovellettavat yleissäännökset.

Valiokunta kiinnittää tässä yhteydessä huomiota vielä siihen, että lainvalvontaviranomaisten — poliisi, tulli, rajavartiolaitos — kohdalla sääntelyyn liittyy haasteita myös siitä syystä, että mainitut viranomaiset soveltavat joko tietosuoja-asetusta tai tietosuojadirektiiviä tehtävästään riippuen. Esimerkiksi poliisin lupahallintotehtäviin sovellettaisiin tietosuoja-asetusta, kun taas tietosuojadirektiiviä sovellettaisiin rikostutkintaan ja rikostorjuntaan liittyvään henkilötietojen käsittelyyn. Mainittujen säädösten soveltamisalan ulkopuolelle jäisi sellainen henkilötietojen käsittely, joka liittyy unionin oikeuden ulkopuolella olevaan toimintaan, erityisesti kansalliseen turvallisuuteen. Säädösehdotuksiin sisältyy lukuisia toisiaan vastaavia säännöksiä, esimerkiksi yleiset määritelmät ja periaatteet sekä tietosuojaviranomaisia koskevat säännökset. Lainsäädännön ja käytännön toiminnan selkeyden kannalta olisi perusteltua, että keskeiset henkilötietojen käsittelyä koskevat säännökset

ja periaatteet olisivat yhteneväiset toiminnan luonteesta riippumatta.

Valiokuntakuulemisen yhteydessä on nousut esiin huoli muun muassa siitä, jääkö kansalliselle sääntelylle ja eri toimijoiden erityispiirteiden huomioon ottamiselle riittävästi liikkumavaraa. Direktiivi voisi tältä kannalta tarjota joustavan vaihtoehdon. Valiokunta kuitenkin toteaa, että myös asetuksella toteutettava sääntely voi jättää jäsenvaltioille kansallista liikkumavaraa. EU:n tietosuojalainsäädännön harmonisointitavoitteen kannalta asetusta olisi direktiiviä tehokkaampi sääntelyinstrumentti. Säädosinstrumenttikysymystä on mahdollista arvioida tarkemmin jatkovalmistelun yhteydessä, kun tietosuojasääntelyä koskevat ehdotukset täsmentyvät.

Hallinnollisen taakan vähentäminen

Asetusehdotuksen yhtenä tavoitteena on ollut hallinnollisen taakan vähentäminen. Tavoite ei kuitenkaan näytä toteutuvan muun muassa siksi, että rekisterinpitäjille ehdotetaan useita uusia velvoitteita ja tehtäviä. Tämä koskee sekä viranomaisia että yksityistä sektoria. Yritysten osalta tämä on huomionarvoista erityisesti tietointensiivisillä toimialoilla, joilla toiminta perustuu oleellisilta osin henkilötietojen käsittelyyn. Hallinnollinen taakka on ongelmallinen myös pienten ja keskisuurten yritysten näkökulmasta, vaikka asetusehdotus mahdollistaakin niille eräitä poikkeuksia. Lisäksi yksityiskohtainen ja moniin eri säädöksiin jakautuva lainsäädäntö on jo sinänsä omiaan lisäämään hallinnollista taakkaa. Asetusehdotus näyttäisi merkitsevän rekisterinpitäjille myös lisäkustannuksia muun muassa tietojärjestelmiin tarvittavien muutosten takia.

Valiokunta korostaa, että jatkovalmistelussa tulee tarkkaan arvioida, onko kaikki ehdotettu sääntely henkilötietojen suojan toteuttamisen kannalta välttämätöntä. Valiokunnan mielestä tulisi pyrkiä löytämään tasapaino toisaalta henkilötietojen suojan sekä toisaalta yritysten laadukkaan toimintaympäristön ja tietojen käsittelystä digitaalitaloudessa saatavien hyötyjen välillä.

Sääntelyn soveltamisala

Uudistuksen ulkopuolelle jää useita sektorikohtaisia säädöksiä, kuten tietoyhteiskunnan palveluja, erityisesti sähköistä kaupankäyntiä, sisämarkkinoilla koskevista tietyistä oikeudellisista näkökohdista annettu direktiivi (2000/31/EY) sekä kaikki rikosasioissa suoritettavan poliisi- ja oikeudellisen yhteistyön alalla annetut säädökset. Voimaan jäisi myös henkilötietojen käsitteystä ja yksityisyyden suojasta sähköisen viestinnän alalla annettu direktiivi (2002/58/EY). Komission ehdotukset jättävät myös runsaasti asioita kansallisesti säänneltäväksi. Käytännön soveltamiseen liittyvien epäselvyyksien välttämiseksi tulisi tarkasti määritellä tietosuoja-asetuksen suhde muuhun sääntelyyn. Lisäksi komissiolle ehdotettuun laajaan toimivaltaan antaa yksityiskohtaisempaa sääntelyä on valtioneuvoston kannan mukaisesti syytä suhtautua kriittisesti.

Valiokunta kiinnittää huomiota siihen, että yleistä tietosuoja-asetusta ei ole tarkoitus soveltaa lainkaan unionin omissa toimielimissä ja laitoksissa. Valiokunnan näkemyksen mukaan tämä raja on omiaan heikentämään sääntelyn uskottavuutta. EU:n omien toimielinten suorittama henkilötietojen käsittelyä sääntelee erillinen asetukset. Mikäli tietosuoja-asetuksen soveltamisalaa ei tässä yhteydessä ole mahdollista laajentaa, tulisi valtioneuvoston pyrkiä vaikuttamaan siihen, että vastaavasta tietosuojan korkeasta tasosta huolehditaan myös unionin toimielinten toiminnassa.

Julkisuusperiaate

Suomessa viranomaisten toiminnan julkisuudesta annettu laki (621/1999) ja henkilötietolaki (523/1999) muodostavat kokonaisuuden, joka sääntelee viranomaisten ylläpitämien henkilörekistereiden ja muiden asiakirjojen sekä niihin sisältyvien tietojen julkisuutta ja salassapitoa sekä henkilötietojen käsittelyssä noudatettavia vaatimuksia. Tietosuoja-asetuksen suhde viranomaisten asiakirjojen julkisuuteen jää komission ehdottamassa sääntelyssä avoimeksi. Asetuksen johdannon mukaan viranomaisten asiakirjojen julkisuusperiaate voidaan ottaa huomioon ehdo-

tettuja säännöksiä sovellettaessa. Valiokunnan näkemyksen mukaan sääntelyn selkeyttämiseksi ja asiakirjajulkisuuden turvaamiseksi asetukseen tulisi sisällyttää säännös asiakirjajulkisuuden huomioonottamisesta tietosuoja-asetusta sovellettaessa.

Hallinnolliset seuraamukset

Ehdotetun tietosuoja-asetuksen mukaan jäsenvaltioiden on vahvistettava säännöt asetuksen rikkomisesta määrättäviä seuraamuksia varten ja varmistettava näiden sääntöjen täytäntöönpano. Valvontaviranomaisella olisi valtuudet määrätä hallinnollisia seuraamuksia asetuksessa luetuista teoista. Valvontaviranomainen voisi määrätä hallinnollisen sakon tiettyyn enimmäismäärään asti kuhunkin tapaukseen liittyvät olosuhteet asianmukaisesti huomioon ottaen. Komissiolle ehdotetaan asetuksessa toimivalta antaa delegoituja säädöksiä hallinnollisten sakkojen määrän päivittämisestä.

Valtioneuvoston kantaan viitaten valiokunta pitää aiheellisena, että komission ehdotuksia arvioidaan tarkemmin *ne bis in idem* -periaatteen tarkoittaman kaksoisrangaistavuuden kiellon kannalta. Lisäksi jatkovalmistelussa on syytä arvioida, ovatko kaikki sanktioitaviksi tarkoitetut teot ja laiminlyönnit niin vakavia, että niihin on perusteltua liittää hallinnollinen seuraamus ja ovatko ehdotetut hallinnolliset sanktiot oikeassa suhteessa tekoihin nähden. Rekisterinpitäjän ja henkilötietojen käsittelijän velvollisuudet tulee myös määritellä asetuksessa riittävän selkeästi.

Tietosuojadirektiivi

Uutta tietosuojadirektiiviä sovellettaisiin, kun kyse on henkilötietojen käsittelystä rikosten torjumista, tutkimista, selvittämistä ja syytteenpanoa tai rikosoikeudellisten seuraamusten täytäntöönpanoa varten. Direktiiviehdotuksen tuoma keskeinen muutos voimassa olevaan tietosuojapuitepäätökseen verrattuna on, että direktiivi koskisi kansainvälisen yhteistyön lisäksi myös kansallisella tasolla tapahtuvaa henkilötietojen käsittelyä.

Hallintovaliokunta on katsonut tietosuojapuitepäätöksen käsittelyn yhteydessä, että puitepäätö-

töksen säännöksiä olisi perusteltua soveltaa myös kansalliseen henkilötietojen käsittelyyn (HaVL 54/2006 vp). Valiokunta toteaa, että nyt käsiteltävänä oleva direktiiviehdotus on huomattavasti yksityiskohtaisempi kuin puitepäätös ja sisältää uudenlaista sääntelyä. Sen vuoksi lopullisen kannan muodostaminen siitä, tulisiko direktiivin kattaa myös puhtaasti kansallinen henkilötietojen käsittely, edellyttää vielä ehdotettujen uusien säännösten tarkempaa arviointia.

Valiokunta katsoo valtioneuvoston tavoin, että direktiiviehdotuksen käsittelyssä tulee ottaa huomioon sekä tietosuojan riittävä taso että poliisi- ja rikosoikeudellisen yhteistyön erityistarpeet. Myös säännöksiä henkilötietojen siirrosta kolmansiin maihin tai kansainvälisille järjestöille tulee tässä suhteessa vielä selventää. Lisäksi valiokunta kiinnittää huomiota direktiiviehdotukseen sisältyvään velvoitteeseen tarkastella voimassa olevia kansainvälisiä sopimuksia uudelleen. Suomalaisilla lainvalvontaviranomaisilla on toimialoillaan lukuisia kansainvälisiä sopimuksia, jotka toimivat perustana vakiintuneelle viranomaisyhteistyölle. Selvityksen mukaan ehdotuksen jatkokäsittelyssä tullaan muodostamaan valtioneuvoston yhteinen kanta tarpeeseen muuttaa voimassa olevia kansainvälisiä sopimuksia. Valiokunta tähdentää, että sopimus-

ten uudelleen avaamisen tarvetta tulee harkita huolella.

Selvityksen mukaan tietosuojadirektiivin soveltamisalalla voitaisiin edelleen soveltaa henkilötietolain säännöksiä ja nykyistä erityissääntelyä siltä osin kuin ne eivät ole ristiriidassa direktiivin kanssa. Valiokunnan mielestä on kuitenkin selvää, että kun EU:n tietosuojapaketti on valmistunut, on tarpeen arvioida sekä henkilötietolain että henkilötietojen käsittelyä koskevan erityislainsäädännön tarkistustarpeet, kuten myös tapa, jolla direktiivi pannaan täytäntöön.

Vaikutukset kansalliseen lainsäädäntöön

Komission ehdotusten soveltamisalaan kuuluvan kansallisen lainsäädännön läpikäyminen tulee olemaan laaja hanke. Tarkemman arvion esittäminen ehdotusten vaikutuksista on ymmärrettävästikin mahdollista vasta myöhemmässä vaiheessa. Valiokunta pitää tärkeänä, että mit-tavan uudistuksen toteuttamiseen on käytettävissä riittävät resurssit ja riittävästi aikaa.

Lausunto

Lausuntonaan hallintovaliokunta ilmoittaa,

että se yhtyy asiassa valtioneuvoston kantaan korostaen edellä esitettyjä näkökohtia.

Helsingissä 19 päivänä kesäkuuta 2012

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

Tp.pj. Rakel Hiltunen /sd
jäsen. Heikki Autto /kok
Reijo Hongisto /ps
Risto Kalliorinne /vas
Mika Kari /sd
Elsi Katainen /kesk
Timo V. Korhonen /kesk
Antti Lindtman /sd

Markus Lohi /kesk
Pirkko Mattila /ps
Outi Mäkelä /kok
Tapani Mäkinen /kok
Markku Mäntymaa /kok
Ulla-Maj Wideroos /r
vjäs. Antti Rantakangas /kesk.

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Minna-Liisa Rinne.